

Om spennet i kunnskap

«Det handler om å kunne snu seg.

Sykepleie – kompetanse – handlekraft».

Forfattere: Unni Krogstad, Christina Foss.
191 s. Ad Notam
Gyldendal AS, 1997.

Denne boka er skrevet som et bidrag til den praksisrettede undervisningen i grunnutdanningen. Forfatterne ønsker å imøtekomme behovet for refleksjon over praksiserfaringer, og har tre mål med boka: For det første ønsker de å vise hvordan sykepleier-virkeligheten kan se ut gjennom å bruke en rekke vanlige fortellinger fra sykepleieres hverdag. For det andre ønsker de å vise fram den sammensatte kompetansen sykepleiere trenger og bruker i praksis, gjennom å analysere fortel-

lingene. For det tredje ønsker forfatterne å avdramatisere og praktisere teori. Det gjør de ved å drøfte fortellingene og sentrale begreper i lys av ulike sykepleieteorier, blant annet Kari Martinsens, Patricia Benners og Joyce Travelbees.

I bokas første del gjør forfatterne rede for sitt teoretiske ståsted. Ved hjelp av teoretiske kilder beskriver de hva de mener med teori, hvordan sykepleieridentitet utvikles, samt ulike former for kunnskap som er nødvendige elementer i sykepleiekompetanse. Den teoretiske innledningen av boka avsluttes med et kapittel om sykepleie hvor forfatterne gjennomgår ulike former for sykepleieteori: teorier *i, om* og *omkring* sykepleie.

I del to blir kompetansens innhold definert. Ved å analysere fortellingene, får forfatterne fram et spenn i kunnskap som sykepleiere må bevege seg mellom: Oversiktskunnskap, innsiktskunnskap, spesialkunnskap og hverdagskunnskap.

Del tre tar for seg læringsprosessen: Evnen til å skifte fokus mellom de fire kunnskapsformene, betydningen av erfaringer og utvikling av faglig skjønn. I bokas siste del oppsummerer de og gjør rede for hva de mener med «å kunne snu seg»: å kunne bevege seg fleksibelt mellom de ulike formene for kunnskap for å imøtekomme alle de utfordringene en sykepleiers hverdag består av.

Til slutt har de laget 50 problembaserte oppgaver til fortellingene i boka. Spørsmålene dekker sykdomslære, anatomi, sosiologi, sykepleieteori, etikk og så videre. De er ikke ordnet etter fagområder, fordi spørsmålene i virkeligheten jo nettopp henger sammen på tvers av fagområdene.

Boka er et annerledes og spennende forsøk på å introdusere faget for studentene, og som ganske sikkert vil falle i god jord. Den er velskrevet og lettlest med den stadige vekslingen mellom fortellinger, analyse og teori.

Men flere av fortellingene er i mine øyne så alminnelige at de grenser til det kjedelige. På den annen side får forfatterne fram det de ønsker – å illustrere oversiktskunnskap. Spørsmålet er om dette ikke kunne gjøres med færre ord, og på en mer spennende måte.

Det er også dessverre en tendens til at forfatterne mister fokuset, både når de selv analyserer fortellingene og når de trekker inn forskjellige sykepleieteorier. Assosiasjonene har fått flyte litt for fritt noen ganger. Likedan er det synd at de av og til roter med begrepene. På side 105 blir for eksempel spesialkunnskap kalt *ekspertkunnskap*, noe som kan gi uheldige assosiasjoner til Benners kompetansesstige. Det er også unødvendig slurv med kildehenvisningene flere steder; både boktitler og forfatteres navn er feil gjengitt.

De fire kunnskapsformene forfatterne beskriver er lette å forstå og bruke. Imidlertid kunne jeg ha ønsket meg en bedre drøfting av i hva slags situasjoner de ulike kunnskapsformene er mest relevante. Her mener jeg forfatterne med fordel kunne ha trukket inn Marit Kirkevolds nyanserte beskrivelse av hva sykepleiepraksis er i boka «Vitenskap for praksis?» fra 1996. Siden de ellers trekker inn svært mye teori, er det vanskelig å forstå at de har oversett denne boka, som til dels handler om det samme temaet, er skrevet for samme målgruppe og utgitt på samme forlag av en person på samme arbeidsplass. Dette hadde passet adskillig bedre i kapittelet om hva sykepleie er enn gjennomgangen av ulike former for sykepleieteori. Spesielt når de innledningsvis i kapittelet skriver at: «*Sykepleie er å handle i forhold til den syke fordi vi har en kompetanse som kan møte den sykes behov.*» (s. 48).

Til tross for disse kritiske kommentarene, vil jeg konkludere med at forfatterne når sine tre mål, og at boka fyller et behov i grunnutdanningen.